

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИЗОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

для студентів

Освітньої програми:	Психологія
Рівня вищої освіти:	другого (магістерського)
на здобуття освітнього ступеню:	магістра
за спеціальністю:	053 Психологія
галузі знань:	05 Соціальні та поведінкові науки

Рівне – 2020

Робоча програма: Кризове консультування особистості
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія

27 серпня 2020 р. 12 с.

Розробник: к.психол.наук, доц. Михальчук Ю.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від 27 серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____ доц. Михальчук Ю.О.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «21» 08 2020 року № 1

Голова _____ доц. Хом'як О.А.
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня вищої освіти другого (магістерського)

доц. Михальчук Ю.О. _____
(підпис)

© _____, 2020

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4 / 4 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 120/120 Кількість змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		год. 16	год.8
		Практичні, семінарські	
		год. 24	год.8
		Самостійна робота	
		год. 40	52 год.
		Індивідуальні завдання: 40/52 год.	
		Вид контролю 1-й семестр: залік	

2. Мета та завдання курсу

Робоча програма навчальної дисципліни «Кризове консультування особистості» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Мета: забезпечити професійну компетентність практичних психологів у сфері підготовки та кваліфікованого проведення кризового психологічного консультування особистості.

Завдання: опанування основ кризового психологічного консультування особистості і ознайомлення з широким спектром психологічного впливу дасть можливість студентам свідомо й функціонально впроваджувати у вітчизняну психологічну практику ефективні методи допомоги пацієнтам. Знання, здобуті при вивченні курсу «Кризового консультування особистості», є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних психологів.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні психологи **набувають таких програмних компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові, предметні компетентності).**

ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну, студенти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР12. Демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань

ПР13. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання, саморозвитку; за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологічне консультування та кризові стани особистості

Тема 1. Поняття кризи. Динаміка кризи. Причини кризи. Психологічні особливості кризи. Переживання кризи

Література: основна [1, 2, 6, 10, 16] допоміжна [1]

Тема 2. Загальна типологія кризових станів. Окремі типології кризових станів. Кризові стани за П.П. Горностаєм

Література: основна [7, 8, 12, 14, 15] допоміжна [7]

Тема 3. Вік як причина життєвої кризи. Поняття про вікові кризи та періодизацію вікового розвитку. Вікові кризи дитинства. Вікові кризи дорослішання та дорослості.

Література: основна [3, 4, 5, 9, 11, 17] допоміжна [2, 4]

Тема 4. Втрата як причина життєвої кризи. Горе як реакція людини на втрату.

Сімейні кризи. Хвороба як втрата здоров'я. Професійна криза. Тюремна криза.

Література: основна [4, 13, 14] допоміжна [5, 6]

Тема 5. Стратегії психосоціальної допомоги. Дослідження кризових станів. Принцип супроводу як основа психосоціальної допомоги кризовій особистості. Кризова інтервенція. Психологічний дебрифінг як форма кризової інтервенції. Подолання як модель вирішення проблем

Література: основна [6, 7, 8, 10, 12, 15] допоміжна [2, 3]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р. .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Психологічне консультування та кризові стани особистості												
Тема 1. Поняття, причини та особливості переживання кризових станів у житті людини	24	4	4		8	8	24	2	2		10	10
Тема 2. Типологія кризових станів	24	2	6		8	8	24	2	-		11	11
Тема 3. Вік як причина життєвої кризи	24	4	4		8	8	24	-	2		11	11

Тема 4. Втрата як причина життєвої кризи	22	2	4		8	8	22	2	2		9	9
Тема 5. Теоретичні основи та стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи	26	4	6		8	8	26	2	2		11	11
Разом за змістовим модулем 1	120	16	24		40	40	120	8	8		52	52

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, причини та особливості переживання кризових станів у житті людини	4/2
2	Типологія кризових станів	6/-
3	Вік як причина життєвої кризи	4/2
4	Втрата як причина життєвої кризи	4/2
5	Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи	6/-
	Разом	24/8

6. Самостійна робота (40/52 год.) – 20 балів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Типи ставлення людини до кризової ситуації	4
2	Стадії кризи та можливості індивідуального контролю.	2
3	Техніки життя у складних умовах.	2
4	Форми та способи опанування життєвої кризи	2
5	Криза новонародженості. Криза першого та третього років життя	2
6	Криза 6-ти років	2
7	Підліткова криза	2
8	Криза юнацького віку	2
9	Криза середнього віку	2
10	Криза людей похилого віку	2
11	Криза вмирання: психологічна готовність до завершення життя.	2
12	«Кризи здоров'я» та особливості психологічної допомоги	2
13	Переживання термінально хворого та його психологічний супровід.	2
14	Тяжка втрата: як завершити роботу горя	4
15	Види професійних криз	4
16	Психологічний вихід із професійних криз	2
17	Робота психолога в закладах позбавлення волі	4
	Разом	40

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологічне консультування та кризові стани особистості				
Тема 1. Поняття, причини та особливості переживання кризових станів у житті людини	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, реферат «Криза як зміна життя»	основна [1, 2, 6, 10, 16] допоміжна [1]	4
Тема 2. Типологія кризових станів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, опрацювання методики «Самооцінка емоційних станів» А. Уесман, Д.Рікс	основна [7, 8, 12, 14, 15] допоміжна [7]	4
Тема 3. Вік як причина життєвої кризи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття;	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, опрацювання методики «Особистісна шкала проявів тривоги» Дж.Тейлора; дати характеристику власному віковому періоду із зазначенням кризових	основна [3, 4, 5, 9, 11, 17] допоміжна [2, 4]	4

		моментів. психологічні есе на тему: «Моя підліткова криза – яка вона?», «Вік 40- ка років як причина кризи для жінки»;		
Тема 4. Втрата як причина життєвої кризи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, опрацювання методики;	Експрес опитування, складання термінологічно го словника, підгот овка тестів, Реферат / презентація «Робота горя», схарактеризува ти (письмово) 3-5 видів утрат та зазначити основні шляхи виходу з них	основна [4, 13, 14] допоміжна [5,6]	4
Тема 5. Теоретичні основи та стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи	Вивчення лекційн ого матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічно го словника, підгот овка тестів, психологічне есе на тему: «Психологічни й вихід із професійних криз», підготовка тренінгового заняття по роботі із кризовими станами клієнтів	основна [6, 7, 4 8, 10, 12, 15] допоміжна [2,3]	4

8. Індивідуальні завдання (40-52 год.) – 20 балів

- 1) підготовки тренінгової програми (3-4 тренінгові заняття) по роботі із кризовим станом людини;
- 2) опрацювання та аналіз результатів психодіагностичних методик.

9. Методи навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота, активне соціально-психологічне навчання);

за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;

за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;

за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

10. Методи контролю

- Поточне тестування.
- Перевірка завдань самостійної роботи.
- Перевірка індивідуальної роботи.
- Поточний контроль.
- Семестрова форма контролю.

11. Питання до заліку з курсу

1. Поняття кризи
2. Динаміка кризи
3. Причини кризи
4. Психологічні особливості кризи
5. Переживання кризи
6. Криза новонародженості. Криза першого та третього років життя
7. Криза 6-ти років
8. Підліткова криза
9. Криза юнацького віку
10. Криза середнього віку
11. Криза людей похилого віку
12. Криза вмирання: психологічна готовність до завершення життя.
13. Переживання термінально хворого та його психологічний супровід.
14. Підтримка рідних і близьких людини, що помирає.
15. Тяжка втрата: як завершити роботу горя.
16. Загальна типологія кризових станів
17. Окремі типології кризових станів
18. Кризові стани за П.П. Горностаєм

19. Стратегії психосоціальної допомоги
20. Дослідження кризових станів
21. Принцип супроводу як основа психосоціальної допомоги кризовій особистості
22. Кризова інтервенція
23. Психологічний дебрифінг як форма кризової інтервенції
24. Подолання як модель вирішення проблем
25. Втрата як причина життєвої кризи.
26. Горе як реакція людини на втрату.
27. Сімейні кризи.
28. Хвороба як втрата здоров'я.
29. Професійна криза.
30. Тюремна криза.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, робота на практичних заняттях, самостійна, інд.робота					Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль №1						
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13.Методичне забезпечення

1. Підручники.
2. Роздатковий матеріал.Психодіагностичні методики
3. Мультимедійні засоби. Презентації.

14. Рекомендована література

Основна

1. Булах І.С. Психологія життєвих криз особистості : навч. посіб. / І.С. Булах. – Вінниця

- : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – С. 8-35.
2. Дальке Р. Кризис как шанс начать жизнь лучше / Р. Дальке; пер. с нем.; [под ред. Т.В. Гариной]. – СПб. : ИГ «Весь», 2006. – 256 с.
3. Косякова О.О. Возрастные кризисы : учеб. пособ. / О.О. Косякова. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 224 с.
4. Максименко С.Д. Психологічна допомога тяжким соматично хворим : навч. посіб. / С.Д. Максименко, Н.Ф. Шевченко. – К. : Ін-т психології імені Г.С. Костюка; Ніжин : Міланік, 2007. – 115 с.
5. Малкина-Пых И.Г. Возрастные кризисы : справочник практического психолога / И.Г. Малкина-Пых. – М. : Изд-во Эксмо, 2005.
6. Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М. : Изд-во Эксмо, 2006. – С. 776-795.
7. Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь близким / И.Г. Малкина-Пых. – М. : Эксмо, 2009. – 192 с.
8. Осипова А.А. Справочник психолога по работе в кризисных ситуациях / А.А. Осипова. – [2-е изд.]. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – С. 3- 19.
9. Простакова Т.М. Кризис подросткового возраста / Т.М. Простакова. – Ростов н/Д : Феникс, 2009. – 244 с.
10. Ромек В.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях / Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. – СПб. : Речь, 2007. – С. 24-31.
11. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
12. Соціально-психологічна профілактика стресів та стресових розладів учнів та студентів : навч. посіб. / [за ред. В.Г. Панка, І.І. Цушка]. - К. : Ніка-Центр, 2007. – 164 с.
13. Титаренко Т. Життєві кризи : технологія консультування / Тетяна Титаренко. – К. : Главник, 2007. – С. 89-93, 116-120. – Психологічний інструментарій.
14. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості : у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 376 с.
15. Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.О. Черезова. – Бердянськ, БДПУ, 2016. – 193 с.
16. Черній А., Колодич О. Інклюзивна освіта. Практикум : навчальний посібник / А. Черній, О. Колодич. – Рівне : РОІППО, 2020. – 180 с.
17. Шапарь В.Б. Психология кризисных ситуаций / В.Б. Шапарь. – [2-е изд.]. – Ростов н/Д : Феникс, 2009. – 452 с.
18. Швалб Ю.М. Возрастная психология : учеб. пособ./ Ю.М. Швалб, И.Ф. Муханова. – Донецк : Норд-Пресс, 2005. – 303 с.

Допоміжна

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями / В.Й. Бочелюк, А.В. Турубарова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Бочелюк В.Й. Юридична психологія / В.Й. Бочелюк. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.
3. Бочелюк В.Й. Кримінально-виконавча психологія / В.Й.

- Бочелюк, Т.А. Денисова. – К. : Істина, 2008. – 328 с.
4. Гаврілець І.Г. Психофізіологія людини в екстремальних ситуаціях : навч. посіб. / І.Г. Гаврілець. – К. : ЗАТ «Віпол», 2006. – С. 76-85.
 5. Дворкин А.Л. Как не попасть в секту / А.Л. Дворкин. – Запорожье : Диалог, 2002. – 40 с.
 6. Запобігання торгівлі жінками : посіб. [для вчителів] / [Горбунова О.Г., Левченко К.Б , Савич Л.Л. та ін.]; за ред. К.Б. Левченко, О.А. Удалової. – Харків : Видавництво ун-ту внутрішніх справ, 2000. – 184 с.
 7. Петров И.Н. Семейные кризисы : правила компромиссов / И.Н. Петров. – Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 189 с.

15. Інформаційні ресурси

<http://extrpsy.nuczu.edu.ua/book2>

<http://msvitu.com/archive/2011/may/article-5.php>

<http://www.info-library.com.ua/books-text-4956.html>